

OKUL TÜRÜNE GÖRE LİSE ÖĞRENCİLERİNİN ÖSS BAŞARILARINI ETKİLEYEN ZİHİN DIŞI FAKTÖRLER

Subhan EKŞİOĞLU

Araştırma Görevlisi

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim
ABD.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarına etki ettiği düşünülen aile, sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, okul ortamı, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dersane gibi zihin dışı faktörler hakkında öğrencilerin görüşlerinde okul değişkenine göre farklılık olup olmadığını incelemesidir. Bu amaçla 2004-2005 öğretim yılında Adapazarı il merkezindeki liselerin son sınıflarında okuyan 539 öğrenciye, araştırmacı tarafından geliştirilen bir anket uygulanmıştır. Bu araştırmadan şu sonuçlar elde edilmiştir: Meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin aksine, genel lise öğrencilerine göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde olumlu bir etkisi vardır. Meslek lisesi öğrencileri, öğretmenlerinin onlara karşı tutumlarından, beklentilerinden, sınıf içindeki davranışlarından ve onları ÖSS'ye hazırlama yönündeki çabalarından etkilenmektedirler. Buna karşın genel lise öğrencilerinin başarısını okul öğretmenleri ile olan ilişkileri etkilememektedir. Genel liselerde okuyan öğrenciler için dersaneler ÖSS'yi başarmanın en önemli koşulu olarak görülmektedir.

ANAHTAR KELİMELER: ÖSS Başarısı, Lise Öğrencisi, Başarıda Zihin Dışı Faktörler

ABSTRACT

In this study, the influence of noncognitive factors such as family, social and school environment, peer group and student-teacher relations, personal qualities, and dersane (university preparation classes) on achievements have been investigated. This study is a survey which included two different questionnaires applied to 539 senior students in high school in the Province of Adapazarı in Sakarya. The results of the study are the followings: Unlike the students in Vocational and Technical High Schools, students in general High Schools mentioned that personal qualities are important in their OSS success. The students in Vocational and Technical High Schools are being influenced by their teachers attitudes behaviors expectations toward them and their teachers' efforts to prepare them for OSS. On the contrary, the students in

General High Schools considered that their relations with their school teachers have not any impact on their success. For the General High School students, university preparation classes are the main factors in order for them to be successful in OSS.

KEY WORDS: OSS Success, High School Student, Noncognitive Factors in School Achievement

1. GİRİŞ

Eğitimin amacı bireyi sosyal hayata hazırlamak, çocukların ve gençlerin topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Eğitim yoluyla insan bireysel farklılıkları anlamayı, hoşgörmeyi ve bundan sentezler yaparak hayatın tadına varmayı öğrenir. Aynı zamanda eğitim bireyin, mesleğini, toplumsal statüsünü, kendi ailesine sağlayacağı imkan ve itibarı belirler (Baltaş, 2003). İyi bir eğitim alan insanın yaşam kalitesi yükselir, yeni ilgi alanları oluşturur ve böylece dünyaya daha geniş bir perspektiften bakmaya başlar.

İyi bir eğitim bireyin başarılı olup olmaması ile ölçülmektedir. Başarı bir kavram olarak, öğrencinin genel başarısı ve akademik başarısı karşılığında kullanılmaktadır. Akademik başarı öğrencinin fiziksel ve özel yeteneklerinden dolayı eriştiği başarı seviyesini kapsamaktadır (Karacık, 1998: 6). Eğitim ve öğretimde kalitenin yükseltilmesi ve dolayısıyla akademik başarının artması aile, okul ve sosyal yapı arasındaki ilişkilerin sağlıklı ve düzenli işlemesine bağlıdır. Akademik başarısızlık, doğrudan etkili gibi görünse de aslında aileyi ve öğretmenleri de etkileyen sosyal bir problemdir. Genel olarak akademik yetenek ile akademik başarı arasındaki ilişkiler önemli olmakla birlikte okul başarısını etkileyen fakat zihinsel olmayan çeşitli etmenler vardır (Özgül, 1974).

Kars (1996)'a göre öğrencinin başarısını etkileyen sosyal nedenleri aileden kaynaklanan nedenler ve okuldan kaynaklanan nedenler olarak ele almak mümkündür. Havighurst (1970) çocuğun okuldaki başarısını doğrudan etkileyen etmenleri başlıca 4 grupta toplamaktadır: Çocuğun doğuştan var olan yetenekleri, Aile içinde geçirdiği yaşam veya gördüğü eğitimin niteliği, Okulda gördüğü eğitimin niteliği, Aile ve okul çevresindeki yaşantıları sonucunda geliştirdiği benlik kavramı ve umut düzeyi (Ulular, 1997: 11). Aile ile okul arasındaki ilişkiler, çocuğun okul karşı takındığı tavır, çocuğun boş zamanını değerlendirme şekli, arkadaşlarıyla kurduğu diyaloglar, evde çocuğa verilen işler, çocuğun kendini idare edebilme yeteneği, yükselme ve başarı arzusu gibi unsurlar, onu başarılı kılmada etkili birer unsur niteliğindedir (Yıldırım, 2001). Bireyin başarısına etki eden zihinsel olmayan faktörleri bu çalışmalar ışığında 6 alt başlıkta incelemek mümkündür.

Sosyal Çevre ve Arkadaş Grubu: Bireyin çevresiyle olan etkileşimi onun davranışlarını da etkilemektedir. Bireysel ihtiyaçlar ile bireyin içinde yaşadığı

çevrenin etkileri arasındaki ilişkiyi bakıldığında kişisel ihtiyaçların bireyin hedefe yönelmesini simgelediğini, çevresel etkilerin ise bireyin bu hedefi gerçekleştirme ya da gerçekleştirme durumunu belirlediği ortaya çıkmaktadır (Baek ve Choi, 2002). Yapılan araştırmalar göstermektedir ki, temel kültürden farklı olan kültürde yetişen bireylerin eğitim ve hayat başarıları düşük olmaktadır.

Aile: Çocuk başarısı ve temel davranış kalıplarının büyük ölçüde ailede şekillendiği varsayılmaktadır (Yıldırım, 2001: 1135). Akademik başarı ile ailevi durum arasındaki ilişki, ailenin büyüklüğü, doğum sırası, ailenin maddi imkanları, ailenin istek ve beklentileri gibi konulardaki araştırmalarla açıklanmaya çalışılmıştır. Dengeli ve iyi ilişkilerin olduğu, çocuğa sevgi, ilgi, güven, anlayış, disiplin konularında olumlu yaklaşımlarda bulunulan bir aile çevresi başarıya olumlu katkıda bulunur (Berber,1990). Evdeki sorunlar, bozulmuş anne-baba ilişkisi ebeveyn duyulan öfke ve kızgınlık ise başarısızlığı beraberinde getiren faktörlerdir. Gençin okul başarısı ile ailesinin kendisiyle ilgilenmesi arasında çok yakın bir paralellik vardır. Ailenin çocuğa ilgi göstermesi onun okul başarısını arttırmaktadır. Anne-babanın ilgileri ve çocuğun öğrenim yaşamı için sağlıklı bir model oluşturmaları, okul başarısını büyük ölçüde etkiler. Yine anne-babanın aile içinde oluşturulacak öğrenme ortamına yardımcı olması, çocuğun öğrenmek istediği bilgiyi bulmasında yardımcı olması okul başarısını olumlu açıdan etkileyen bir başka etmendir (Berber,1990). Aile büyükleri gençleri sadece okul başarılarıyla değil, özel yetenekleri, ilgileri, istekleri ve becerileriyle bir bütün olarak ele alıp, bu özelliklerine uygun olarak yönlendirmelidir (Elmacıoğlu, 2004). Çocuğun sınavda başarılı olması uğruna yapılan mücadele bazen aileyle çocuk arasında soğukluk girmesine ve duygusal açıdan uzaklaşmaya sebep olmaktadır. Anne-babanın çok küçük yaşta başlayan yüksek başarı beklentisi, çocuğun hatalarını düzeltmek için onu eleştirmek, çocuğun dayak, hırpalama gibi cezalarla eğitilmesi, yargı ifadesi taşıyan olumsuz sıfatlarla nitelenmek (haylaz, tembel, sorumsuz, dağınık, pısrık, yavaş, vb...) çocuğun kendine olan güvenini azaltır (Baltaş, 2003). Öğrencinin okul başarısında ailesinin sosyo-ekonomik durumunun da etkisi vardır. Ekonomik durumu yetersiz olan öğrencilerin, sınıf arkadaşlarına göre daha fazla sorunlu ve başarısız olduğu görülmüştür. Sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı konumdaki bireyler, yarışın başından itibaren elenmeye başlamaktadırlar ve daha fazla eğitim almaya gücü olan insanların çocukları, vasat düzeyde olsalar bile, daha üst başarıya pek zorlanmadan ulaşabilmektedirler (Ulular,1997). Öğrencinin ailesinin geçimine katkıda bulunması, yani çalışması gerektiği durumlarda okul başarısının düştüğü görülmektedir. Başarılı öğrencilerin büyük çoğunluğunda ailelerinin ekonomik durumuna karşı bir güven oluşmuştur. Yarınlarına güven içinde bakan öğrenciler daha başarılı olmaktadır (Elmacıoğlu, 2004). Anne-babanın öğrenim düzeyi ile öğrencinin okul başarısı arasında çok yakın bir ilişki vardır. Eğitimli anne ve babaların çocukların başarı güdüsünü harekete geçirmekte daha usta oldukları görülmektedir. Anne ve babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe, çocukların başarı oranı da artmaktadır (Elmacıoğlu, 2004).

Anne-babanın mesleğinin toplum içindeki saygınlığı ve gelir düzeyi de öğrencinin okul başarısını etkileyen faktörlerden birisidir. Başarılı öğrencilerin

babaları sosyo-ekonomik yönden daha iyi meslek gruplarında yer alırken, başarısız öğrencilerin babaları sosyo-ekonomik yönden daha düşük meslek gruplarında yer almaktadırlar (Kasatura, 1991). Ailedeki fert sayısı, gelir durumu, manevi ortam, sosyal yapı, evdeki diğer çocuklar ve büyükler, çocuğun ailesine karşı beslediği duygular, ailede çocuğa karşı takınılan tavırlar başarıda etkili olabilmektedir (Yıldırım, 2001). Ailelerin geniş ya da dar aile tipinde olmaları gencin eğitimi açısından önem taşımaktadır. Geniş ailelerdeki çocuk sayısının fazla oluşu yeterli derecede eğitilmelerine engel olmaktadır. Oysa ki, iki ya da üç çocuklu nispeten daha küçük sayılabilecek ailelerde, anne-babalar çocuklarının eğitimi ile daha yakından ilgilenmektedir. Geniş ailedeki fazla çocuk sayısı eğitimde başarı seviyesini düşürecektir (Berber,1990).

Kişilik Özellikleri: Başarılı insanlar sebepleri kendi dışlarında değil, kendi içlerinde ararlar ve sonucunu değiştiremeyecekleri durumları kabul edip, problemi çözecek yeni alternatif yollara yönelirler. Kişiyi başarılı kılan en önemli faktörlerden biri, sorumluluk almasıdır. (Baltaş, 2003). Geleceğe ait beklentilerinin gerçekleşeceğine inanmaları, morallerinin iyi olması, öğretmenlerle ilişkilerinden memnun olmaları, öğretmenlerin metotlarından memnun olmaları, okul yönetimi ile ilişkilerinden memnun olmaları bireylerin olumlu kişilik özelliklerini geliştirmelerini sağlayacak ve dolayısıyla akademik başarılarını arttıracaktır. Ders çalışma alışkanlıkları öğrencilerin başarılarını doğrudan belirleyen önemli bir eğitim olgusudur. Öğrencinin derslerine karşı öğrenme, ilgi, merak ve isteği, öğrencinin uygun çalışma ortamına ve verimli çalışma alışkanlıklarına sahip olması; başarı için çevresinden yakınlık ve destek görmesi ve sağlıklı bir bedensel yapıya sahip olması gibi özellikler, onun öğrenmesini kolaylaştırıp başarısını artırırken, tersi durumlar da öğrenmesini güçleştirmektedir. İçine dönmek, korkak, sıkılgan kişilik özellikleri de başarı önündeki engeller olarak sayılabilir.

Okul Ortamı: Okulun öğrencileri destekleyen bir iklime sahip olması, öğretim üzerinde önemle durulması, amaçların ve öğrencilerden beklentilerin açık şekilde ifade edilmesi öğrencilerin başarılarını arttırmada etkili olmaktadır (Balcı, 1993). Bir okulun başarısını ya da başarısızlığını gösteren temel kanıt okulun öğrencileridir. Okulları farklılaştıran ya da öğrencilerin farklı okulları tercih etmelerini sağlayan nedenler; akademik başarı üzerinde yoğunlaşma öğrenci başarısı için yüksek beklentilere sahip olma, akademik öğrenme zamanının etkili biçimde kullanılması olarak sıralanabilir. Bu özelliklere sahip olan okullar geleceğe yönelik hedeflerini belirlemiş ve ÖSS'yi kazanma isteğinde olan öğrenciler tarafından öncelikle tercih edilmektedir. Bu ise öğrencilerin öncelikle fen liselerine, Anadolu liselerine ve süper liselere gitme yönünde çaba göstermelerine neden olmaktadır. Çünkü bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin ÖSS'de başarılı olma ihtimali diğer okullarda ve özellikle meslek liselerinde okuyan öğrencilerden daha fazladır.

Öğrenci-Öğretmen İlişkisi: Sağlıklı bir şekilde kurulan öğretmen-öğrenci ilişkileri eğitimin kalitesini yükseltir. Nitekim yapılan araştırmalar başarılı öğrencilerin öğretmenleriyle iyi iletişim kurduklarını, başarısız öğrencilerin ise öğretmenleriyle iyi iletişim kuramadıklarını ortaya koymaktadır (Elmacıoğlu, 2004). Öğrenci başarısında sadece öğrencilerin beklentileri değil, öğretmenlerin

öğrencilerden beklentileri de önemli bir etkidir (Karacık,1998:6). Öğretmenin olumsuz davranışları, bilgi yetersizliği, çocuklara ve mesleğe ilgisiz tutumu öğrencileri başarısızlığa ve okuldan kaçmaya iten etmenlerdir (Ulular,1997:10). Dersi cazip kılmak, öğrencinin ilgi ve dikkatini uyanık tutmak, ödüllendirme, uygun öğretim yöntemini seçme ve öğrencilere çalışma alışkanlığı kazandırma başarıyı arttıran etmenlerdir (Tezcan, 1994).

Dershane: Eğitim sistemimizde bütün kademeler arası geçiş sınav düzenlemeleri ile yürütülmektedir. ÖSS de bu düzenlemelerin en üst basamağını oluşturmaktadır. Okullarda verilen eğitimin öğrencileri test tipi bu sınavlara hazırlayabilecek nitelikte olmaması, eğitim kurumlarına paralel olarak gelişen dershane sektörünü doğurmuştur. Dershanelerin, sadece eğitim bakımından değil, ortam bakımından da başarılı bir performans sergilemektedir. Öğrencilere kaynak sağlama, onlara rehberlik hizmeti sunma ve sorunlarının çözümüne yardımcı olma konusunda dershanelerin okullardan daha etkili olduğu görülmektedir. Dershaneye gitme sebeplerinden en önemlisi okuldaki eğitimin üniversiteye giriş sınavını kazanmada yetersiz bulunmasıdır. Dershaneler, öğretmenler öğrencilere ve velilere kadar eğitimin tüm taraflarınca işlevleri ve başarıları kabul edilmiş kurumlar haline dönüşmüştür. Üniversiteye giriş sınavının dershane eğitimi olmadan kazanılamayacağı yönünde yaygın bir kanaat vardır (TED, 2005).

Bu araştırma ile Adapazarı İl Merkezi'ndeki liselerde okuyan lise son sınıf öğrencilerinin ÖSS başarılarını etkileyen faktörlerden zihin dışı faktörlerin başarı üzerindeki etkisine yönelik görüşlerinde okul değişkenine göre farklılık olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Grubu

Araştırma grubu, 2004-2005 öğretim yılında Sakarya İli Adapazarı İl merkezi'ndeki 23 resmi lisenin son sınıflarında okuyan 4981 öğrenci arasından seçilen 539 öğrenciden oluşmaktadır.

2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veriler araştırmacı tarafından hazırlanıp uzman görüşleriyle netleştirilen ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketi ile toplanmıştır.

2.2.1.ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketi

ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketinde öğrencilerin altı başlık altında belirtilen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik 72 soru yer almaktadır. Sosyal çevre ve arkadaş grubu faktörüne ilişkin 8, aile faktörüne ilişkin 14, kişilik özellikleri faktörüne ilişkin 18, okul ortamı

faktörüne ilişkin 15, öğrenci-öğretmen ilişkileri faktörüne ilişkin 13 ve dershane faktörüne ilişkin 4 soruya yer verilmiştir. Verilerin analizi ve yorumlanmasında SPSS (Statistical Program for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Öğrencilerin demografik dağılımlarını belirlemek üzere yüzde ve frekans analizi uygulanmıştır. Öğrencilerin ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakmak amacıyla ise 2 alt birimli bağımsız değişkenler için t-testi analizi kullanılırken, 3 veya daha fazla alt birimli bağımsız değişkenler için One Way Anova analizi uygulanmıştır. T-testi ve One Way Anova analizlerinde anlamlılık düzeyi olarak 0,05 seçilmiştir.

3. BULGULAR

Bu bölümde ÖSS başarılarını etkileyen zihin dışı faktörlere ilişkin öğrenci görüşleri anketinden elde edilen veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucu ortaya çıkan bulgular ve yorumları sunulmuştur.

Tablo 1:Okul değişkenine göre öğrencilerin frekans ve yüzde dağılımları

	Frekans (N)	Yüzde (%)
Genel Lise	170	31,5
Süper Lise	28	5,2
Anadolu Lisesi	45	8,3
Fen Lisesi	20	3,7
Meslek Lisesi	154	28,6
Anadolu Meslek Lisesi	122	22,6
Toplam	539	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerden 170 (%31,5) öğrenci genel lisede, 28 öğrenci (%5,2) süper lisede, 45 (%8,3) öğrenci Anadolu lisesinde, 20 (%3,7) öğrenci fen lisesinde, 154 (%28,6) öğrenci meslek lisesinde, 122 (%22,6) öğrenci ise Anadolu meslek lisesinde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerden 263 (%49) öğrenci genel liselerde öğrenim görüyorken 276 (%51) öğrenci meslek liselerinde öğrenim görmektedir.

Tablo 2:Araştırmaya katılan öğrencilerin okul değişkenine göre One-Way Anova analizi

		Kareler Toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	p
Sosyal çevre ve arkadaş grubu	Gruplar Arası	39,944	5	7,989	5,628	,000
	Grup İçi	756,587	533	1,419		
	Toplam	796,531	538			
Aile	Gruplar	,118	5	,024	,609	,693

	Arası					
	Grup İçi	20,731	533	,039		
	Toplam	20,850	538			
Kişilik özellikleri	Gruplar Arası	176,023	5	35,205	22,426	,000
	Grup İçi	836,727	533	1,570		
	Toplam	1012,750	538			
Okul ortamı	Gruplar Arası	4,237	5	,847	,385	,859
	Grup İçi	1173,411	533	2,202		
	Toplam	1177,647	538			
Öğrenci-öğretmen ilişkileri	Gruplar Arası	7,544	5	1,509	15,730	,000
	Grup İçi	51,127	533	,096		
	Toplam	58,672	538			
Dershane	Gruplar Arası	115,792	5	23,158	52,645	,000
	Grup İçi	234,464	533	,440		
	Toplam	350,256	538			

Araştırmaya katılan öğrencilerin okul değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubu, kişilik özellikleri, öğrenci-öğretmen ilişkisi ve dershane faktörlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Okul ortamı ve aile değişkeninin bir farka yol açmadığı görülmüştür.

Tablo 2.1. Sosyal çevre ve arkadaş grubu

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Fen Lisesi	20	1,00		
Süper Lise	28	1,07		
Anadolu Lisesi	45	1,18	1,18	
Genel Lise	170		1,73	1,73
Meslek Lisesi	154		1,75	1,75
Anadolu Meslek Lisesi	122			1,93

Tablo 2.1 incelendiğinde, Anadolu Meslek Lisesi, Meslek Lisesi ve Genel Lisede okuyan öğrencilerin sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarısını etkilediği yönünde görüş bildirdikleri, buna karşılık Fen Lisesi, Süper Lise ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin tersi yönde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum Anadolu Meslek Lisesi, Meslek Lisesi ve Genel Lise

öğrencilerinin ÖSS başarılarında arkadaşlarıyla olan ilişkilerinin ve içinde buldukları sosyal çevrenin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2.2. Kişilik özellikleri

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Meslek Lisesi	154	2,82		
Genel Lise	170		3,50	
Anadolu Meslek Lisesi	122		3,57	
Anadolu Lisesi	45			4,38
Süper Lise	28			4,54
Fen Lisesi	20			4,90

Tablo 2.2 incelendiğinde diğer Lise öğrencilerinin Meslek Lisesi öğrencilerine göre kişilik özelliklerinin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Geleceğe ait beklentilerinin gerçekleşeceğine inanmaları, morallerinin iyi olması, bireylerin olumlu kişilik özellikleri geliştirmelerini sağlayacak ve dolayısıyla akademik başarılarını arttıracaktır. Bu durum Fen Lisesi Süper Lise ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin kendine güvenen yüksek morale sahip ve olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları ve dolayısıyla ÖSS başarıları üzerinde bu kişilik özelliklerinin etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2.3. Öğrenci-öğretmen ilişkileri

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05	
		1	2
Süper Lise	28	1,00	
Anadolu Lisesi	45	1,00	
Fen Lisesi	20	1,00	
Anadolu Meslek Lisesi	122	1,04	
Genel Lise	170	1,09	
Meslek Lisesi	154		1,31

Öğrenci-öğretmen ilişkileri açısından öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre fark olduğu tablo 2.3'de görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencileri öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken diğer lise öğrencileri okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Meslek Liselerinde okuyan öğrencilerin ÖSS başarılarında okul öğretmenleri ile olan ilişkilerinin çok etkili olduğu buna karşılık Süper Lise, Fen Lisesi, Anadolu Meslek Lisesi, Genel Lise ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin başarılarında daha az etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo: 2.4. Dershane

Okul türünüz	N	alfa değeri= .05		
		1	2	3
Meslek Lisesi	154	1,70		
Anadolu Meslek Lisesi	122		2,30	
Genel Lise	170		2,33	
Anadolu Lisesi	45			3,09
Fen Lisesi	20			3,10
Süper Lise	28			3,14

Dershanenin ÖSS başarısı üzerindeki etkisine yönelik soruların öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerine göre dağılımı tablo 2.4'de görülmektedir. Tablo 2.4 incelendiğinde Süper Lise, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi öğrencilerinin diğer Lise öğrencilerinden daha fazla dershanenin ÖSS başarıları üzerinde etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Meslek Lisesi öğrencileri ise dershanenin ÖSS başarısı üzerinde etkili olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu durum Süper Lise, Fen Lisesi ve Anadolu Lisesinde okuyan öğrenciler için dershanenin başarılarını etkilemede okuldan etkili olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4. SONUÇ

Öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara göre ÖSS başarılarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerinde farklılıklar vardır. Meslek liselerinde okuyan öğrenciler için sosyal çevre ve arkadaş grubunun ÖSS başarılarını etkileyen önemli bir faktördür. Genel liselerde okuyan ve Fen Lisesi ve Anadolu Lisesi gibi seçilmiş öğrencilerin öğrenim gördüğü okullarda okuyan öğrenciler için ise sosyal çevre ve arkadaş grubunun başarılarında fazla bir etkisi yoktur. Hem genel liselere öğrenim gören öğrenciler, hem de meslek liselerde öğrenim gören öğrenciler için aile faktörünün (aileleri ile olan ilişkilerinin, ailelerinin onlardan beklentilerinin, ev ortamının) ÖSS başarılarında etkisi yoktur. Genel liselerde (Fen Lisesi, Anadolu Lisesi, Süper Lise) öğrenim gören öğrencilere göre kişilik özellikleri, ÖSS başarıları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Meslek Lisesi öğrencilerine göre ise kişilik özelliklerinin ÖSS başarısı üzerinde olumlu ya da olumsuz bir etkisi yoktur. Meslek Lisesi öğrencileri öğretmenleri ile olan ilişkilerinin ÖSS başarılarını etkileyebileceği yönünde yanıtlar verirken genel liselerde öğrenim gören öğrenciler okul öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının ÖSS başarılarını üzerinde etkili bir faktör olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler öğretmenlerinin onlara karşı tutumlarından, beklentilerinden, sınıf içindeki davranışlarından ve onları ÖSS'ye hazırlama yönündeki çabalarından etkilenmektedirler. Fen Lisesi, Anadolu Lisesi ve diğer liselerde öğrenim gören

öğrenciler ise ÖSS'ye yönelik çalışmalarını dersanelere ve dersane öğretmenlerine göre ayarladıkları için okul öğretmenleri ile olan ilişkileri onların ÖSS başarılarını etkilememektedir. Genel liselerde okuyan öğrenciler için dersaneler ÖSS'yi başarmanın en önemli koşulu olarak görülmektedir. Bu öğrenciler göre dersane takviyesi olmadan ÖSS'yi kazanmak söz konusu bile olamaz.

Öğrencilerin akademik başarılarının kalıcılığını sağlamak için öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirecek etkinliklere okullarda yer verilmelidir. Öğretmenlerin hangi tür eğitim kurumunda olursa olsun öğrencilerinde başarıyı yükseltecek davranışlarda bulunmaları ve okul yönetimi ile işbirliğine giderek öğrenci motivasyonunun artmasını sağlayacak ve öğrencinin derse ilgisini çekecek etkinliklere yer vermesi sağlanabilir. Okullarda öğrencilerin ilgi, yetenek ve sosyal özelliklerine uygun alanları seçmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca öğrenciler ilköğretim basamağından itibaren gözlenerek yüksek öğrenim almak isteyenlerin normal liselere, yüksek öğrenim yapmak istemeyen ya da bu eğitim için yeterli olmayan öğrencilerin meslek liselerine yönlendirilmeli ve böylece yüksek öğretim kurumlarının önündeki yığılımların azaltılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- BAEK, Sun-Geun ve Hye-Jeong Choi**(2002), The Relationship of Classroom Environment in Korea", *Asia Pasific Education Review*, Vol. 3, No. 1, s.125-135.
- BALCI, Ali**(1993), *Etkili Okul: Kuram, Uygulama ve Araştırma*: Ankara.
- BALTAŞ, Acar**(2003), *Öğrenmede ve Sınavlarda Üstün Başarı*, İstanbul: Remzi Kitabevi,
- BERBER, Şakir**(1990), "Sosyo-ekonomik Faktörlerin ve Ana Baba Tutumlarının Okul Başarısına Etkisi", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara:Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ELMACIOĞLU, Tuncer**(2004), *Başarıda Aile Faktörü*, İstanbul: Hayat Yayınları.
- KARACIK, Şaban**(1998), "Lise Öğrencilerinin Genel Yetenek Düzeyleri ile Akademik Başarı Düzeyleri Arasındaki İlişki", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARS, Özcan**(1996), *Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları*, Ankara.
- KASATURA, İlkay**(1991), *Okul Başarısından Hayat Başarısına*, İstanbul: Altın Kitaplar Yay.

ÖZGÜVEN, İ. Ethem(1974), *Üniversite öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Faktörler*, Ankara: H.Ü. Basımevi.

TED(2005), *Türkiye'de Üniversiteye Giriş Sistemi Araştırması*, Ankara.

TEZCAN, Mahmut(1994), *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara.

ULULAR FIRAT, Gülbin(1997), "Ortaokul Öğrencilerinin Okul Başarılarını Etkileyen Zihinsel Olmayan Etmenler", Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YILDIRIM, Neşide (2001), *Eğitimde Başarıyı Etkileyen Sosyal Faktörler*, Bolu: X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi.

İLETİŞİM ADRESİ

Arş. Gör. Subhan EKŞİOĞLU

Sakarya Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Eğitim Programları ve Öğretim ABD
e-posta: eksioglu@sakarya.edu.tr

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ VE MATERYAL GELİŞTİRME DERSİNDE MESLEKİ BECERİLERİNİ GELİŞTİRME DÜZEYİ: SAKARYA ÖRNEĞİ

Doç.Dr. Ahmet Zeki SAKA
KTÜ. Fatih Eğitim Fakültesi OFMAE
Bölümü Fizik Eğitimi ABD-
azsaka@ktu.edu.tr

Arş.Gör. Arzu SAKA
KTÜ. Fatih Eğitim Fakültesi OFMAE
Bölümü Biyoloji Eğitimi ABD-
asaka@ktu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde dünyadaki gelişme ve değişimler, 21. yüzyılın bireylerinin yetiştirilmesinde öğrenme ortamlarının etkin kılınarak, öğretmenlerin öğretim teknolojilerini kullanma ve öğretim materyali geliştirme becerilerini beklenen düzeyde kazanmalarını gerektirmektedir. Bu araştırmanın amacı; Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinde Fen Bilisi ve Sınıf Öğretmeni adaylarının mesleki becerilerini geliştirme düzeylerini belirlemektir. Araştırma betimsel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde 2004-2005 eğitim-öğretim bahar yarıyılında öğrenim gören, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersini alan üçüncü ve dördüncü sınıftaki 320 (160 Fen Bilgisi ve 160 Sınıf Öğretmeni) öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında geliştirilen anketin geçerliliği uzman görüşüne dayalı olarak sağlanmış ve güvenilirlik katsayısı 0.856 bulunmuştur. Araştırma verileri, SPSS programında, t testi ve betimleyici istatistikte ortalama ve standart sapmalara dayalı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara dayalı olarak, öğretmenin adaylarının Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinin amaçlarına yönelik mesleki becerilerini büyük ölçüde geliştirdikleri ifade edilebilir. Adayların, bu ders kapsamında beklenen düzeyde geliştiremedikleri becerilerinin ise, bilgisayar okuryazarlık düzeylerindeki yetersizliklerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Hizmet öncesi eğitim sürecinde öğretmen adaylarının, alanlarına özgü öğretim materyali geliştirme ve kullanma becerilerinin geliştirilmesine özel önem verilerek, bu alanda uygulama yapma imkânlarının artırılması, araştırma kapsamında sunulan önemli öneriler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Materyal Geliştirme, Mesleki Beceri Gelişimi

ABSTRACT